

บันทึก

เรื่อง ตำแหน่งนายอำเภอยังคงเป็นนิติบุคคลตามคำพิพากษาศาลฎีกาอยู่หรือไม่

๑. กระทรวงธรรมการ หรือมาว่า ตามที่ได้เคยปฏิบัติมาในเรื่องที่ดินที่จัดซื้อ ด้วยเงินศึกษาพลี และที่ดินอยู่นอกเขตเทศบาล ทางกรมได้ให้นายอำเภอ (ระบุนามอำเภอ) เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของโรงเรียนประชาบาล (ระบุนามโรงเรียน) ทั้งนี้ถือว่านายอำเภอโดยตำแหน่งเป็นนิติบุคคล อนุโลมตามคำพิพากษาศาลฎีกา ๑๐๕๘/๒๔๗๕ ต่อมาพระราชบัญญัติว่า ด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้คณะกรรมการอำเภอเป็นผู้บริหารราชการในท้องที่ นายอำเภอโดยตำแหน่งหาได้บริหารราชการปกครองท้องที่โดยลำพังตั้งแต่ก่อนไม่ จึงมีปัญหากฎหมายว่า

ก) นายอำเภอยังคงเป็นนิติบุคคลตามคำพิพากษาศาลฎีกานั้น หรือว่าเป็นอันตกไปแล้ว และคณะกรรมการอำเภอได้กลายเป็นนิติบุคคลแทนที่ และสมควรเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวแล้วต่อไป

ข) ถ้าหากไม่อาจปฏิบัติโดยให้นายอำเภอเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน เพื่อประโยชน์ของการศึกษาประชาบาลตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นแล้ว จะสมควรให้ผู้ใดหรือตำแหน่งหน้าที่ใดเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเช่นนั้น

กระทรวงธรรมการจึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแสดงความเห็นในปัญหาที่กล่าวแล้ว

๒. คณะกรรมการกฤษฎีกา (อนุกรรมการร่างกฎหมายชุด ๓) ได้ตรวจพิจารณาเรื่องนี้แล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

๓. ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๕๘/๒๔๗๕ กล่าวถึงเรื่องนิติบุคคลว่าคำว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดมีความหมายเป็น ๒ นัย คือ เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลได้ทั้ง ๒ ประการที่เป็นนิติบุคคลนั้นหมายความว่าความรวมการปกครองอย่างหนึ่งซึ่งแบ่งแยกเป็นท้องที่ๆ มีหัวหน้าอำนวยการงานในท้องที่นั้นๆ ให้นามว่า สมุเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัดบ้างตามท้องที่ใหญ่และน้อย ทั้งนี้สมคำในมาตรา ๗๒ - ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฯลฯ คำว่าเทศาภิบาลปกครองท้องที่ในที่นั้นไม่ได้หมายความว่าแต่ตัวบุคคล แต่หมายเอาความรวมการปกครองท้องที่

คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้มีได้วินิจฉัยว่า ตัวผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นนิติบุคคลแต่วินิจฉัยว่าการปกครองซึ่งแบ่งแยกเป็นท้องที่ มีหัวหน้าอำนวยการงานในท้องที่เรียกว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นนิติบุคคล โดยนัยแห่งคำพิพากษานี้ ตัวนายอำเภอก็หาใช่นิติบุคคลไม่ แต่การปกครองท้องที่ซึ่งแบ่งแยกออกไปเรียกว่าอำเภอมิใช่เป็นหัวหน้านั้นเป็นนิติบุคคล

๔. เมื่อใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.๒๔๗๖ แล้ว นายอำเภอผู้เดียวไม่ได้บริหารราชการอำเภอเหมือนแต่ก่อนแต่มีคณะกรรมการอำเภอบริหารราชการของอำเภอนั้น ตามพระราชบัญญัตินี้จึงถือว่ากรมการอำเภออันเป็นส่วนรวมนั้นเป็นนิติบุคคล

๕. ในเรื่องชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อประโยชน์ของโรงเรียนประชาบาลนั้น กรรมการร่างกฎหมายเห็นว่าควรโอนนามกรมการอำเภอลงไป หากจะต้องมีการลงนามแทนแล้ว ก็แล้วแต่คณะกรรมการอำเภอจะมอบให้ผู้หนึ่งผู้ใดในคณะกรรมการอำเภอไปลงนามแทน โดยลงชื่อว่า "กรมการอำเภอ (..... ชื่ออำเภอ) โดย (..... ชื่อผู้หนึ่งผู้ใดในคณะกรรมการอำเภอ) ลงนามแทน"

(ลงชื่อ) เดือน บุญนาค

(นายเดือน บุญนาค)

เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๔๘๐